

Instituut voor de Nederlandse Taal biedt data en tools

Onmisbaar voor de studie van het Nederlands van toen en nu

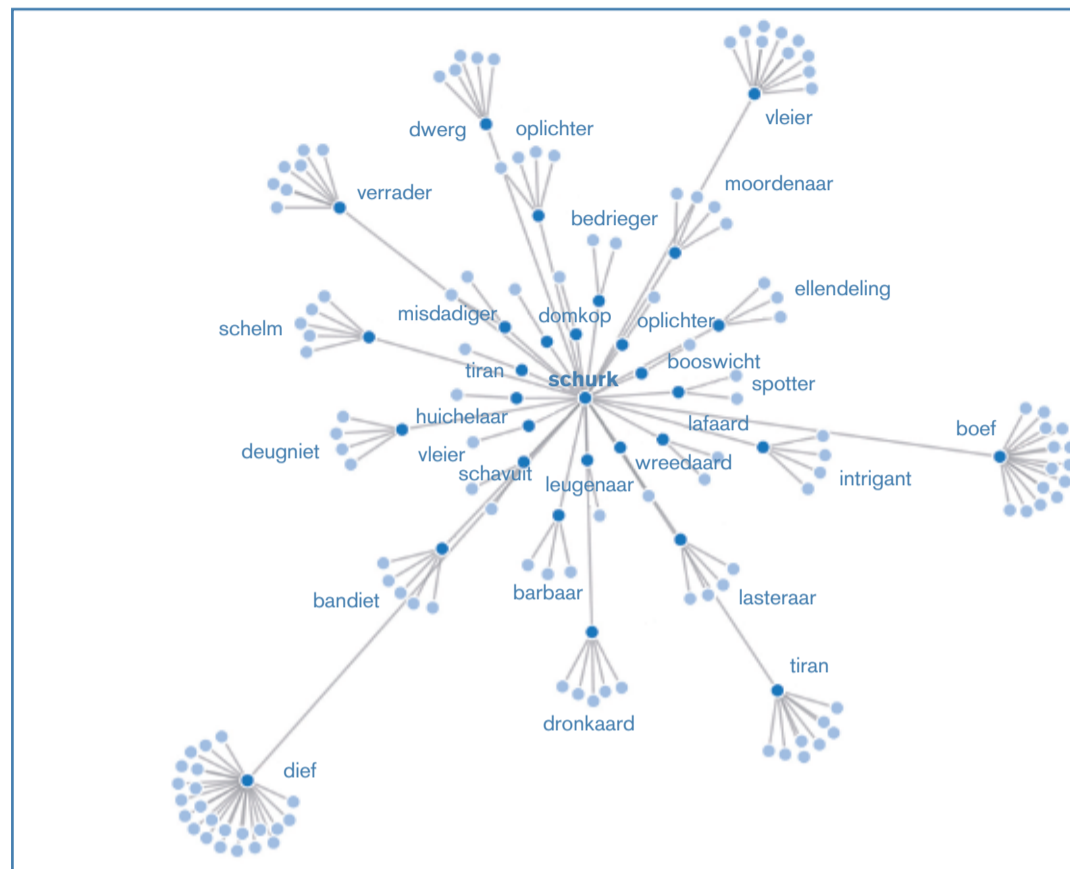
Wie het Nederlands bestudeert, kan er niet omheen: het digitale taalmateriaal en de onderzoekstools van het Instituut voor de Nederlandse Taal.

Wouter van Wingerden

Het Instituut voor de Nederlandse Taal (INT) is een voor het hele Nederlandse taalgebied breed toegankelijk wetenschappelijk instituut dat alle aspecten van het Nederlands bestudeert, er materiaal voor verzamelt, bewaart en bewerkt, en dat tools ontwikkelt voor taalonderzoek.

Onderzoek naar taal

Bij het INT kunnen taalwetenschappers onder meer terecht voor tekstcorpora en middelen om daarin onderzoek te doen. Een concreet voorbeeld van een actueel project is de bouw van een diachroon semantisch lexicon: DiaMaNT (zie afbeelding). Dit project is ingebed in het bredere Europese CLARIAH. De daaraan deelnemende CLARIN-centra – waaronder het INT – zijn voortrekkers op het gebied van geesteswetenschappelijk onderzoek. Ze hebben zich geëngageerd aan gedeelde standaarden en hebben centrale diensten opgezet, die onderzoek goedkoper en efficiënter maken. Bovendien worden materialen, data en tools duurzaam bewaard en op een veilige manier beschikbaar gesteld. Ook werkt het instituut mee aan Digitisation.eu, dat het digitaliseren van historische teksten bevordert. Een van de lopende projecten is Nederlab, een webomgeving voor onderzoekers en studenten die zich bezighouden met historische ontwikkelingen in de Nederlandse taal, literatuur en cultuur. Al afgerond is het Taalportaal: de wetenschappelijke, Engelstalige grammatica van het Nederlands, Fries en Afrikaans. En momenteel wordt de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS) uit 1997 grondig herzien.

Verborgen verbanden

Het project DiaMaNT (Diachroon seMANtisch lexicon van de Nederlandse Taal) is een hulpmiddel voor tekstontsluiting en bij het onderzoek naar begrippen door de eeuwen heen. Het lexicon legt automatisch relaties tussen woordvormen en betekenseenheden (concepten) en plaatst deze in de tijd. Deze afbeelding, afkomstig uit een demoversie, laat verbanden zien voor het woord 'schurk', op een manier die zowel mensen als computers begrijpen.
bron INT

ratuur en cultuur. Al afgerond is het Taalportaal: de wetenschappelijke, Engelstalige grammatica van het Nederlands, Fries en Afrikaans. En momenteel wordt de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS) uit 1997 grondig herzien.

Rijke traditie

Verder heeft het INT een rijke traditie in het maken van woordenboeken. Voor het grote publiek is het immense *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, voltooid in 1998, het bekendst. Het is samen met andere historische woordenboeken te raadplegen via gtb.ivdnt.org. Het hedendaagse Algemeen Nederlands

Woordenboek kun je zien groeien op anw.ivdnt.org. Maar ook die woordenboeken zijn nu ingebed in een internationale context: op dictionaryportal.eu zijn ze samen met wetenschappelijke woordenboeken van vele andere talen te raadplegen. Het INT maakt ook deel uit van het *European Network of e-Lexicography*, dat de zichtbaarheid, de toegankelijkheid en het gebruik van de Europese nationale woordenboeken tracht te vergroten.

Verzamelpaats terminologie

Het INT verzamelt voortdurend neologismen (nieuwe woorden), waarmee bijvoorbeeld *Woordenlijst.org* wordt aangevuld (de uitge-

breide digitale versie van het Groene Boekje). Tot slot is het INT de verzamelpaats voor kennis over terminologie: woorden en begrippen uit allerlei soorten vaktaal in het Nederlands, gestandaardiseerd in Europese context.

Over al die activiteiten en voorzieningen is meer te lezen op de website. Daar kun je je ook inschrijven voor de nieuwsbrief van het instituut. En het laatste nieuws is er te lezen, bijvoorbeeld over het internationale congres eLex, dat in september plaatsvindt, over e-lexicografie in Leiden, de thuisstad van het INT.

ivdnt.org

Digitaal aankloppen in Leiden

In een paar jaar tijd openden in Leiden drie verschillende loketten voor onderzoekers met vragen over data en digitale onderzoeksmethoden. We zetten ze op een rij.
Heidi Berkhout

Leiden Centre of Data Science (LCDS)

Het LCDS, opgericht in 2014, is een netwerk van onderzoekers uit verschillende disciplines, die gebruik (willen) maken van innovatieve methodes voor het omgaan met data.

Onderzoekers met interesse voor innovatieve methoden en technieken voor het verzamelen en analyseren van grote datasets, kunnen terecht bij het LCDS. Het LCDS biedt expertise

en faciliteiten die nodig zijn voor dit type onderzoek.

Naast het samenbrengen van onderzoekers uit verschillende wetenschapsgebieden werkt het LCDS samen met het bedrijfsleven en de overheid. Het LCDS organiseert regelmatig seminars voor onderzoekers en andere geïnteresseerden. Ook verzorgt het onderwijs op het gebied van Data Science.

Het LCDS is een initiatief van de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen.

[f](https://www.facebook.com/DataScienceLCDS) DataScience LCDS
[t](https://www.linkedin.com/company/DataScienceLCDS) DataScience LCDS
universiteitleiden.nl/en/science/leiden-centre-of-datascience

Met dank aan: LCDS

Centre for Digital Scholarship (CDS)

De Universiteit Leiden heeft in juli 2016 het Centre for Digital Scholarship (CDS) opgericht om de impact van haar onderzoek en onderwijs te vergroten.

Onderzoekers kunnen bij het CDS terecht voor advies, training, workshops en het ontwikkelen van Proof of Concepts op een aantal expertisegebieden: Open Access, Datamanagement, Data Science en Digitale Duurzaamheid.

Het CDS draagt eveneens bij aan het verwezenlijken van de Open Science ambities van de Universiteit Leiden, zoals beschreven in het *Nationaal Plan Open Science*.

Het CDS is organisatorisch ondergebracht bij de Universitaire Bibliotheken Leiden.

[f](https://www.facebook.com/ubleiden) ubleiden
[t](https://www.linkedin.com/company/ubleiden) ubleiden
bibliotheek.universiteitleiden.nl/onderzoek-en-publiceren/centre-for-digital-scholarship

Met dank aan: Laurents Sesink

Leiden University Centre for Digital Humanities (LUCDH)

In april 2017 openden de deuren van het LUCDH, een verzamelpunt voor ondersteuning van onderzoek en onderwijs binnen de digitale geesteswetenschappen.

Geesteswetenschappers met onderzoeksplannen met een digitale component kunnen van het

LUCDH advies en ondersteuning krijgen op het terrein van: tekstanalyse, textmining, data-analyse en datavisualisering. Ook verzorgt het LUCDH het nieuwe BA-minorprogramma in Digital Humanities. Het centrum organiseert en sponsort activiteiten zoals: leesgroep, lunchtalks, workshops, summer schools en conferenties.

Het LUCDH is organisatorisch ondergebracht bij de Faculteit Geesteswetenschappen.

[f](https://www.facebook.com/leidendh) leidendh
[t](https://www.linkedin.com/company/LeidenDH) LeidenDH
universiteitleiden.nl/en/humanities/centre-for-digital-humanities

Met dank aan: Hilde De Weerd